

## АНАЛІЗ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ РЕЗУЛЬТАТІВ ФІНАНСОВОЇ ТА ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ<sup>1</sup>

**Полчанов Андрій Юрійович,**

доктор екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту, Державний університет «Житомирська політехніка» Міністерства освіти і науки України  
polchanov@gmail.com

**Захаркіна Людмила Сергіївна,**

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів і підприємництва, Сумський державний університет  
l.zaharkina@finance.sumdu.edu.ua

Визначено роль та місце фінансової політики у сучасному розвитку держави в умовах глобалізаційних процесів. Обґрунтовано актуальність вдосконалення теоретико-методологічного апарату стосовно реалізації сучасної фінансової політики та проведення додаткових досліджень щодо взаємозв'язку її результативності з активністю інвестиційно-інноваційних процесів в державі. Проведений аналіз публікаційної активності з питань реалізації фінансової політики не державному та регіональному рівнях показав збільшення останнім часом наукового інтересу до даної проблематики, що говорить про її актуальність. Метою даного дослідження є аналіз взаємозв'язку результатів реалізації регіональної фінансової політики із показниками інвестиційної та інноваційної активності суб'єктів господарювання регіону. В процесі дослідження використовувались методи економічного, системного і порівняльного аналізу та синтезу. При обробці статистичних даних використовувалися розрахунково-аналітичні, графічні методи, регресійний аналіз. У роботі розглянуто показники соціально-економічного розвитку, що визначають ефективність фінансової політики на регіональному рівні. Для Полтавської, Сумської та Харківської областей, що формують Слобожанський регіон України, проаналізована динаміка валового регіонального продукту та визначено ключові фактори, що впливають на його обсяги. Досліджено динаміку зміни розміру заробітної плати одного працівника. Проаналізовано тенденції зміни обсягів капітальних інвестицій в регіоні та проведено регресійний аналіз, що показав високий рівень взаємозв'язку між обсягами капітального інвестування та валового регіонального продукту. Визначено, що суттєвим фактором, що впливає на ефективність регіональної фінансової політики, є інноваційна активність суб'єктів господарювання регіону. Було проведено регресійний аналіз між обсягами інноваційних витрат та валового регіонального продукту та отримано відповідні моделі, що його характеризують. Зроблено висновок, що ефективність регіональної фінансової політики напряму пов'язана з рівнем інвестиційної та інноваційної активності підприємств регіону.

**Ключові слова:** фінансова політика, регіональний розвиток, валовий регіональний продукт, капітальні інвестиції, інноваційна активність.

DOI: 10.21272/1817-9215.2020.1-19

### ВСТУП

Сучасний розвиток суспільства та глобалізаційні процеси, що його супроводжують вимагають перегляду підходів до взаємовідносин між різними ланками економічної сфери. Особливої актуальності це питання набирає у сфері фінансово-кредитних відносин, адже як фінансова так і кредитна системи є кровоносними та взаємодоповнюючими системами економічного базису та ключовими складовими економіки держави. Разом з тим в сучасній науці відсутні єдині підходи як до визначення понятійно-категоріального апарату стосовно функціонування сучасних фінансових систем, так і дослідження взаємозв'язків між окремими сферами, що їх формують. У першу чергу, це стосується питань формування державної фінансової політики. З іншого боку, успішність реалізації фінансової політики напряму залежить від результативності роботи реального сектору економіки, досягнення якої, в свою чергу, неможливе без активізації інноваційних процесів на рівні суб'єктів господарювання. Тому виникає необхідність удосконалення теоретико-методологічного апарату стосовно реалізації сучасної фінансової політики та проведення додаткових досліджень щодо взаємозв'язку її результативності з активністю інвестиційно-інноваційних процесів в державі.

<sup>1</sup> Робота виконувалася за рахунок бюджетних коштів МОН України, наданих на виконання науково-дослідної роботи № 0117U003922 «Інноваційні драйвери національної економічної безпеки: структурне моделювання та прогнозування»

## АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню питань становлення та розвитку фінансових систем та сутності фінансової політики присвячені фундаментальні наукові праці вітчизняних та закордонних вчених-фінансистів О. Василика, В. Опаріна, М. Крупки, В. Федосова, В. Гейця, О. Васюренка, М. Романовського, О. Врублевської, Л. Дробозіної та інших.

Серед останніх наукових публікацій, присвячених проблемам формування фінансової політики можна відзначити роботу І. Чугунова та М. Пасічного [1], в якій автори досліджують особливості формування фінансової політики України в умовах глобалізації економіки. До основних напрямів формування сучасної фінансової політики України автори відносять впровадження системи заходів державної фінансової підтримки у сфері розвитку галузей промисловості, стимулювання експорту, підвищення частки високотехнологічної складової у його структурі, що фактично говорить про необхідність державного фінансового стимулювання інновацій.

На необхідності використання наявного науково-технічний потенціалу при формуванні моделі фінансового розвитку України наголошують В. Малишко та А. Пучко [2], які аналізують можливості застосування різних напрямів фінансової політики в посткризовий період.

М. Кобеля зазначає, що кінцевими цілями ефективної фінансової політики держави є: збільшення обсягів валового внутрішнього продукту; підвищення ефективності використання державних грошових ресурсів, необхідних для більш повного задоволення потреб суспільства; ефективний і раціональний розподіл фінансових ресурсів між галузями економіки, соціальними групами і територіями [3].

Незважаючи на велику кількість наукових публікацій в даному напрямку, залишаються невирішеними питання щодо характеру, форм та методів взаємовідносин між суб'єктами фінансової системи держави, що формують її фінансову політику та її взаємозв'язок з інноваційними процесами. Тому переходячи до розгляду цих питань необхідно визначитися з понятійним апаратом та основними характеристиками щодо фінансової політики та сучасної інноватики.

## ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою даного дослідження є аналіз взаємозв'язку результатів реалізації регіональної фінансової політики із показниками інвестиційної та інноваційної активності суб'єктів господарювання регіону.

## МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У процесі дослідження використовувались методи економічного, системного і порівняльного аналізу та синтезу. При обробці статистичних даних використовувалися розрахунково-аналітичні, графічні методи, регресійний аналіз.

## РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ключовою складовою успішного функціонування фінансової системи є ефективна реалізація державної фінансової політики, яку проводить Міністерство фінансів України відповідно до покладених на нього завдань щодо розвитку ринку фінансових послуг, розвитку державних банків, державної іпотечної установи та інших фінансових установ [4].

Процеси децентралізації, що притаманні українському суспільству в останні роки вимагають перегляду до питань ефективності фінансової політики на регіональному рівні. На думку Т. Городецької: «Оцінка ефективності реалізації регіональної фінансової політики може бути проведена за різними показниками, у тому числі за показниками соціально-економічного розвитку: 1) динаміка валового регіонального

продукту; 2) динаміка валового регіонального продукту у розрахунку на одну особу; 3) доходи населення; 4) середньомісячна заробітна плата одного працівника [5]».

З метою визначення ефективності фінансової політики на регіональному рівні було проаналізовано основні показники розвитку Слобожанського регіону України, до якого належать Полтавська, Сумська та Харківська області. Цей регіон було не випадково обрано в якості об'єкта дослідження. Адже з одного боку в ньому сконцентровано значний виробничо-промисловий та аграрний потенціал нашої держави, а з іншої, прикордонний статус з країною-агресором створює додаткові ризики та не сприяє поліпшенню інвестиційного клімату регіону.

На рисунку 1 наведена динаміка зміни валового регіонального продукту у розрахунку на одну особу (грн). Як видно з графіку Полтавська область є лідером за цим показником, що частково пояснюється наявністю на її території нафтогазових родовищ, доходи від експлуатації яких значно наповнюють бюджети цього регіону.

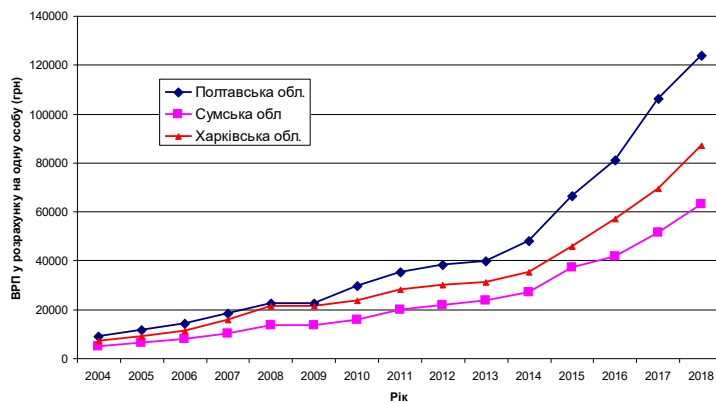


Рисунок 1 – Валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу (грн)  
(розраховано авторами на основі [6-8])

Аналогічну динаміку демонструє показник середньомісячної заробітної плати одного працівника (рис.2). Полтавська область також є лідером за розміром та темпами зростання заробітної плати.

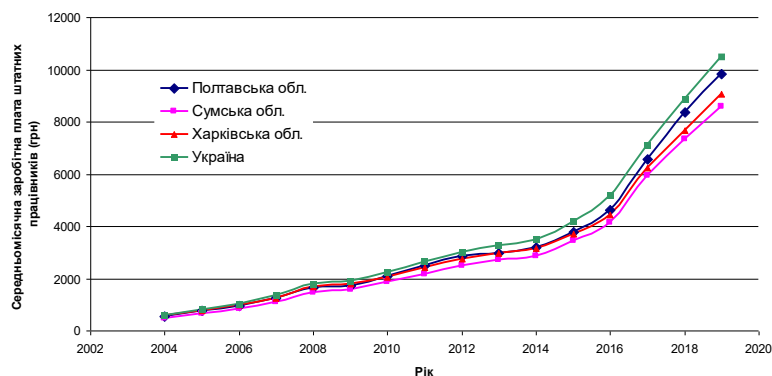


Рисунок 2 – Середньомісячна заробітна плата одного працівника (грн)  
(розраховано авторами на основі [6-8])

Досягнення ефективних результатів фінансової політики неможливо без активізації інвестиційної та інноваційної діяльності в регіоні. Для цього має бути сформований сприятливий інвестиційний клімат. Як зазначають О. Квасниця та

В. Русін: «...для залучення інвестицій необхідно визначити рівень потреб регіону в інвестиціях, пріоритети інвестування у критичних структуроформуючих галузях економічної діяльності, які спроможні дати поштовх інтенсифікації соціально-економічному розвитку регіону, особливості відтворювальних процесів та ефективність можливих витрат у довгостроковому періоді. Цьому процесу сприятиме: паритетне поєднання прямих та портфельних інвестицій в економіку регіону, що враховує як інтереси самого підприємства, так і регіону загалом; стимулювання інвестиційної діяльності за рахунок власних коштів підприємств; податкове стимулювання процесу реінвестування в економіку регіону; залучення коштів банківської системи та заощаджень населення [9]».

Аналізуючи обсяги капітальних інвестицій (рис.3) видно, що Полтавська область за цим показником значно випереджає своїх сусідів по регіону.

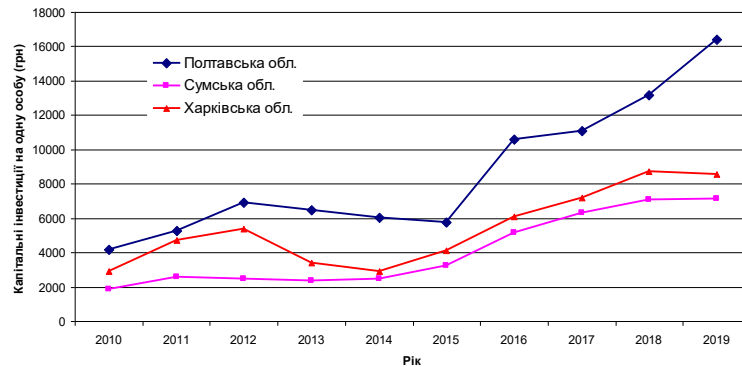


Рисунок 3 – Обсяги капітальних інвестицій в розрахунку на одну особу (грн) (розраховано авторами на основі [6-8])

З метою виявлення взаємозв'язку між рівнем інвестиційної активності регіону та показником валового регіонального продукту було проведено регресійний аналіз за допомогою можливостей табличного редактору EXCEL, результати якого наведено на рисунку 4. З рисунку видно, що між цими показниками існує досить тісний взаємозв'язок, що описується лінійними рівняннями та має досить високий коефіцієнт детермінації  $R^2$ .

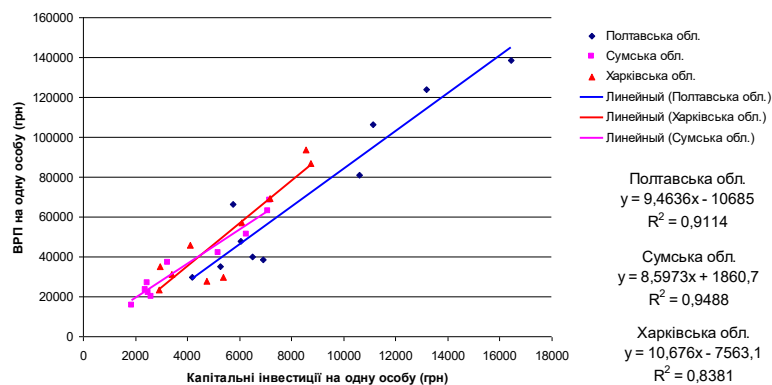


Рисунок 4 – Взаємозв'язок між рівнем інвестиційної активності регіону та показником валового регіонального продукту (розраховано авторами на основі [6-8])

Регіональна інноваційна політика як інструмент державного регулювання економіки регіону має суб'єкти її реалізації та об'єкти впливу. Суб'єктами реалізації виступають державні та регіональні органи влади; об'єктами можуть розглядатися такі: регіональні інноваційні та інвестиційні процеси, окремі підприємства та організації, галузі, науково-технічні системи, певні економіко-соціальні та технічні процеси [10].

Суттєвим фактором, що впливає на ефективність регіональної фінансової політики є інноваційна активність суб'єктів господарювання регіону. Така активність характеризується показниками кількості запроваджених у виробництво нових технологічних процесів, кількості запроваджених у звітному році видів інноваційної продукції (товарів, послуг), частка обсягу реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) у загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг) промислових підприємств, витратами на інновації. Саме остання характеристика визначає рівень масштабності інноваційних процесів.

На рисунку 5 наведено регресійний аналіз взаємозв'язку між обсягами інноваційних витрат та показником валового регіонального продукту. Рисунок демонструє, що найбільш тісним такий взаємозв'язок є для Сумської області, що характеризує найвищий коефіцієнт детермінації  $R^2 = 0,7$ .

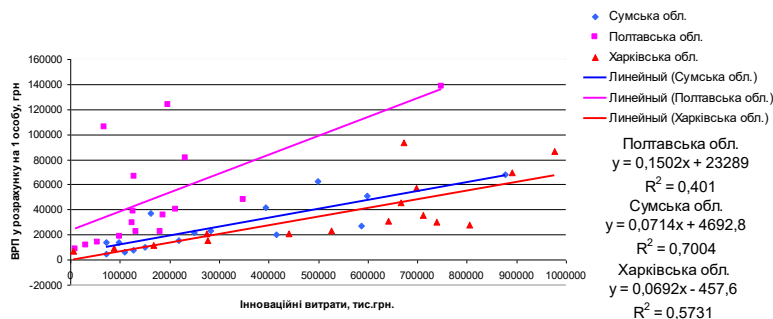


Рисунок 5 - Регресійний аналіз взаємозв'язку між обсягами інноваційних витрат та показником валового регіонального продукту (розраховано авторами на основі [6-8])

## ВИСНОВКИ

Проведений аналіз дозволяє зробити висновки, що ефективність регіональної фінансової політики напряму пов'язана з рівнем інвестиційної та інноваційної активності. Від обсягів інвестиційних та інноваційних витрат, що здійснюються підприємствами регіону залежить величина валового регіонального продукту, що є основною характеристикою ефективності регіональної фінансової політики.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Чугунов І.Я., Пасічний М.Д. Фінансова політика України в умовах глобалізації економіки. *Вісник КНТЕУ*. 2016. № 5. С. 5–18.
2. Малишко В.В., Пучко А.О. Фінансова політика України на сучасному етапі. *Траекторія науки*. 2017. Т. 3. № 1. С. 41–48. <http://dx.doi.org/10.22178/pos.18-4> (дата звернення 05.08.2020 р.)
3. Кобеля М. Я. Теоретичні положення та суть фінансової політики держави. *Економіка та держава*. 2020. № 3. С. 160–164. DOI: [10.32702/2306-6806.2020.3.160](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.3.160) (дата звернення 05.08.2020 р.)
4. Фінансова політика. *Міністерство фінансів України*. URL: <https://mof.gov.ua/uk/finansova-politika>
5. Городецька Т.Е. Стан фінансового забезпечення регіональної політики. *Соціальна економіка*. 2019. № 58. С. 34-43. DOI: [10.26565/2524-2547-2019-58-05](https://doi.org/10.26565/2524-2547-2019-58-05)
6. Сайт Головного управління статистики в Полтавській області. URL: <http://www.pl.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 06.08.2020 р.)
7. Сайт Головного управління статистики в Сумській області. URL: <http://sumy.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 06.08.2020 р.)
8. Сайт Головного управління статистики у Харківській області. URL: <http://kh.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 06.08.2020 р.)

9. Квасниця О. В., Русін В. М. Вплив фінансової політики на розвиток регіонів в умовах децентралізації. *Економічний аналіз*. 2018. №28(4) С.321-330.

10. Моргачов І.В. Регулювання регіональних інноваційних процесів та їх інфраструктурного забезпечення. *Бізнес Інформ*. 2020. № 1. С. 129-135. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-1-129-135> (дата звернення 05.08.2020 р.)

## REFERENCES

1. Chugunov, I. & Pasichniy, M. (2016). Financial policy in Ukraine in the terms of economic globalization [Finansova polityka Ukrainy v umovakh hlobalizatsii ekonomiky]. *Herald of Kyiv National University of Trade and Economics*, 5, 5–18.

2. Malyshko, V. & Puchko, A. (2017). Fiscal Policy Ukraine on the Modern Stage [Finansova polityka Ukrainy na suchasnomu etapi]. *PATH OF SCIENCE [TRAEKTORIÁ NAUKI]*, 3, No 1, 41–48. <http://dx.doi.org/10.22178/pos.18-4>

3. Kobelia, M. (2020). Theoretical Provisions and Essence of Financial Policy of the State [Teoretychni polozhennia ta sut' finansovoi polityky derzhavy]. *Ekonomika ta derzhava*, 3, 160–164. DOI: [10.32702/2306-6806.2020.3.160](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.3.160)

4. Finansova polityka [Financial policy]. <https://mof.gov.ua/uk>. Retrieved from: <https://mof.gov.ua/uk/finansova-politika>

5. Gorodetska, T. (2019). Condition of Financial Support of Regional Policy [Stan finansovoho zabezpechennia rehional'noi polityky]. *SOCIAL ECONOMICS*, 58, 34-43. DOI: [10.26565/2524-2547-2019-58-05](https://doi.org/10.26565/2524-2547-2019-58-05)

6. Sajt Holovnoho upravlinnia statystyky v Poltav'skij oblasti [Site of the Main Department of Statistics in Poltava region] <http://www.pl.ukrstat.gov.ua>.

7. Sajt Holovnoho upravlinnia statystyky v Sums'kij oblasti [Site of the Main Department of Statistics in Sumy region] <http://sumy.ukrstat.gov.ua>.

8. Sajt Holovnoho upravlinnia statystyky u Kharkiv'skij oblasti [Site of the Main Department of Statistics in Kharkiv region] <http://kh.ukrstat.gov.ua>.

9. Kvasnytsia, O. & Rusin, B. (2018). The Influence of Financial Policy on the Development of Regions in the Terms of Decentralization [Vplyv finansovoi polityky na rozvytok rehioniv v umovakh detsentralizatsii]. *Ekonomichnyy analiz*, 28 (4), 321-330.

10. Morhachov, I. V. (2020). Regulating the Regional Innovation Processes and their Infrastructure Provision [Rehuliuвання rehional'nykh innovatsijnykh protsesiv ta ikh infrastrukturmoho zabezpechennia]. *Business Inform*, 1, 129-135. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-1-129-135>

## SUMMARY

**A. Polchanov, L. Zakharkina Analysis of the relationship between the results of financial and investment and innovation policy at the local level**

*The role and place of financial policy in the modern state's development in the conditions of globalization processes are determined. The urgency of improving the theoretical and methodological instruments concerning the implementation of modern financial policy and conducting additional research on the relationship of its effectiveness with the activity of investment and innovation processes in the country is substantiated. The analysis of publishing activity on the implementation of financial policy at the state and regional levels has shown an increase in recent scientific interest in this issue, which indicates its relevance.*

*The purpose of this study is to analyze the relationship between the results of regional financial policy with indicators of investment and innovation activity of economic entities in the region. Methods of economic, system and comparative analysis and synthesis were used in the research process.*

*Calculation, analytical and graphical methods, regression analysis were used in the processing of statistical data. This article considers the indicators of socio-economic development that determine the effectiveness of financial policy at the regional level. The dynamics of the gross regional product for the Slobozhansky region of Ukraine (Poltava, Sumy and Kharkiv regions) was analyzed, the key factors influencing its volumes were also identified*

*The dynamics of changes in the size of wages per employee was studied. Trends in changes in capital investment in the region were analyzed and regression analysis was performed, which showed a high level of relationship between the volume of capital investment and gross regional product. It was determined that a significant factor influencing the effectiveness of regional financial policy is the innovative activity of economic entities in the region.*

*A regression analysis was performed between the volumes of innovation expenditures and gross regional product and the corresponding models characterizing it were obtained. As a conclusion was identified that the effectiveness of regional financial policy is directly related to the level of investment and innovation activity of enterprises in the region.*

**Keywords:** financial policy, regional development, gross regional product, capital investment, innovation activity.